

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ
з навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини»
вибіркових компонент
освітньої програми першого рівня вищої освіти
(26 Цивільна безпека 262 Правоохоронна діяльність)

за темою - Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.23 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Протокол від 29.08.23 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.23 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри юридичних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ (Протокол від
29.08.23 № 1)

Розробник: старший викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ Сядристий А.О.

Рецензенти: доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат юридичних наук, доцент Садикова Я. М.

План лекції

1. Передумови ухвалення Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.
2. Характеристика та структура Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.
3. Контрольний механізм Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини: прийнята ООН 10.12.1948 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі: прийнятий НБСЄ 01.08.1975 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята РЄ 04.11.1950 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийнятий ООН 16.12.1966 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: прийнятий ООН 16.12.1966 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
6. Регламент Європейського суду з прав людини: прийнятий РЄ 04.11.1998 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_067.
7. Устав ООН: прийнятий 26.06.1945, набув чинності 24.10.1945 // Організація Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
8. Хартія Європейської безпеки: прийнята ОБСЄ 19.11.1999 // Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_166#Text
9. Хартія основних прав Європейського Союзу: прийнятий ЄС 07.12.2000 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524.

Основна:

1. Аракелян М. Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навч.-метод. посібн. Київ, Вид-во Фенікс, 2019. 194 с.
2. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 544 с.

3. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
4. Права людини в Україні: перше півріччя 2015. Наукове видання. За ред.: А. Б. Благої, О. А. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ, 2015. 184 с.
5. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 364 с.
6. Сердюк О. В., Щокін Ю. В., Яковюк І. В. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Харків: Вид-во Право, 2017. 374 с.
7. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Тітов Є. Б., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 4-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2021. 462 с.
8. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Харків: Право, 2019. 310 с.
9. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О. О. 168 с.

Допоміжна:

1. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ: Фенікс; 2018. 762 с.
2. Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини: монографія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2012. 212 с.
3. Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. Київ: Ліра-Ка, 2018. 408 с.
4. Гавриленко О. А., Сироїд Т. Л., Новікова Л. В. Історія міжнародного права: хрестоматія-практикум. Харків: Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 676 с.
5. Гайдулін О. О., Худолей В. Ю., Шаркова І. М. Прецедентне право Європейського суду з прав людини щодо захисту прав уразливих верств населення: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 300 с.
6. Задорожній О. В., Поєдинок О. Р. Від теорії міжнародного до практики захисту прав людини: монографія. Київ: Фенікс, 2018. 718 с.
7. Камінська Н. В., Косяк Н. В. Проблеми виконання в Україні рішень Європейського суду з прав людини. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (13). С. 250-260.
8. Камінська Н. В., Патріча М. В. Захист прав людини під час збройних конфліктів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 2. С. 19-29.
9. Камінська Н. В., Свешнікова М. М. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення гендерної рівності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 102-109.

10. Левенець А. В. Особливості міжамериканської системи захисту прав людини. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі: 3-й юр. читання: матер. ювілейної всеукр. дистанційн. наук. конф.* (Одеса, 10 квіт. 2020 р.). Одеса: Фенікс, 2020. С. 89-93.

11. Ломанн Г. Права людини між мораллю та правом / за ред. Ш. Госепата та Г. Ломанна. 2-ге вид. Київ: НікаЦентр, 2012. 320 с.

12. Любашенко В. І. Концепція «обов'язок захищати» як гарантія захисту основоположних прав людини в міжнародному праві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2017. 263 с.

13. Малиновська Т. М., Шорохова Г. М. Загальні положення щодо дотримання поліцією України міжнародних стандартів у сфері прав і свобод людини. *Справедливість у юриспруденції: теорія та практика: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція»*. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2017. С. 46-48.

14. Малишев О. О., Усенко І. Б., Ромінський Є. В., Кириченко В. Є., Музика І. В. Права людини та основоположні свободи: історія та перспективи розвитку (до 800-річчя Великої хартії вольностей): матеріали XXXIII Міжнародної історико-правової конференції 17-20 вересня 2015 р. Київ-Херсон: ФОП Грін, 2015. 430 с.

15. Молдован В. В. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 206 с.

16. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях: монографія. Київ: Ліра-К, 2014. 192 с.

17. Основи права Європейського Союзу: підручник / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків: Право, 2020. 590 с.

18. Петков С. В., Іванов І. В., Делія Ю. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами. Київ: КНТ, 2019. 241 с.

19. Потьомкін А. Захист прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини у сфері кримінального судочинства: збірник судової практики. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 760 с.

20. Практика застосування Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стаття 6 та стаття 1 Першого Протоколу: практ. посіб. / упоряд.: В. Я. Погребняк, С. О. Кравцов. Харків: Право, 2018. 196 с.

21. Рабінович П. Міжнародні стандарти прав людини (загальнотеоретична характеристика). *Право України*. 2015. № 10. С. 58-66.

22. Рабінович П. М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1. С. 19-29.

23. Разметаєва Ю. С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства. Київ: Право, 2013. 196 с.

24. Роговик О. Д. Історія розвитку африканської системи захисту прав людини в 1979-2002 рр. *Право і суспільство*. 2015. № 3 (3). С. 44-50.

25. Савчин М. В., Менджул М. В., Рогач О. Я. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: монографія. Ужгород: Вид-во «Рік-У», 2018. 268 с.

26. Севостьянова Н. І. Звернення до Європейського Суду з прав людини як реалізація права на доступ до правосуддя: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2011. 19 с.

27. Сіваш О. М. Африканська хартія прав людини і прав народів та її контрольний механізм. *Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина* : зб. тез наук. доп. і повідомл. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 6 груд. 2013 р.). Харків, 2013. С. 245-248.

Текст лекції.

1. Передумови ухвалення Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Ще одним важливим міжнародно-правовим актом універсального характеру в галузі прав людини є Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, ухвалений Організацією Об'єднаних Націй 16 грудня 1966 р. (ратифікований Українською РСР 19 жовтня 1973 р.).

Економічні, соціальні й культурні права належать до прав другого покоління. Вони порівняно нещодавно були проголошені та знайшли своє закріплення в національному законодавстві різних країн світу, а також у міжнародно-правових документах. У конституціях і законодавчих актах різних держав протягом XVIII–XIX століть були закріплені переважно громадянські і політичні права. Економічні й соціальні права в той період розглядались як другорядний, побічний продукт їх розвитку. І лише на початку XX століття у конституціях деяких держав помітний наголос робиться на соціально-економічних правах (Конституція Мексики 1917 р., Веймарська Конституція Німеччини 1919 р., Конституція Іспанії 1931 р., Конституція СРСР 1936 р., Конституція Ірландії 1937 р., Конституція Японії 1946 р., Конституція Італії 1947 р. тощо).

На початку XX століття укладаються перші міжнародні договори в цій галузі. Вони здебільшого врегульовували трудові відносини. До таких міжнародних договорів потрібно віднести Статут Ліги Націй, а також конвенції, які були розроблені й ухвалені в межах Міжнародної організації праці (МОП). З ухваленням у 1945 р. Статуту ООН, а згодом Загальної декларації прав людини 1948 р. розпочинається якісно новий етап у міжнародно-правовій регламентації вказаних прав. Як і під час розроблення Загальної декларації прав людини, у процесі обговорення положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права виявилось багато розбіжностей між державами, які належали до різних соціально-економічних систем. Тому не всі із запропонованих прав було внесено до цього Пакту. Так, через потужний опір із боку СРСР та інших соціалістичних держав з документа була вилучена будь-яка згадка про право

кожного на володіння власністю, а також про заборону насильницького й свавільного позбавлення цього права. Зі свого боку США наполягали на тому, що федеративна держава не в змозі гарантувати здійснення закріплених у Пакті прав і свобод на території всіх її складових частин. Але все ж таки державам вдалося досягнути компромісу й Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права був схвалений.

2. Характеристика та структура Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, так само як і Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, передбачає насамперед міжнародний захист на світовому рівні індивідуальних, а не колективних прав і свобод людини.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права більш змістовно визначив такі права людини, як право на працю, на страйк, на охорону здоров'я, на освіту, на участь у культурному житті, а також права засуджених. Юридичні особливості Пакту пов'язані з особливостями проголошених у ньому економічних, соціальних й культурних прав.

Економічні, соціальні і культурні права за аналогією з громадянськими та політичними правами є невід'ємними та відіграють не менш важливу роль у визначенні правового становища людини в сучасному світі. Проте існують певні особливості в реалізації економічних, соціальних і культурних прав. Вони витратні, тобто обсяг їхньої реалізації залежить від економічного добробуту держави, а тому не може бути однаковим у країнах із різним рівнем економічного розвитку. Реалізація цих прав пов'язана з розширенням патерналістських функцій держави (держава забезпечує потреби громадян, а громадяни в обмін на це дозволяють владі диктувати моделі своєї поведінки, як публічної, так і приватної), що завжди містять потенційну загрозу авторизації влади, а тому повинні мати межі.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. складається з преамбули та 31 статті, які поділені на 5 частин. У преамбулі зазначається, що права, проголошені в Пакті, випливають із гідності, яка властива людській особистості, а ідеал людини, вільної від страху та злиднів, можна отримати лише за умов, коли кожен може користуватися своїми економічними, соціальними й культурними правами. Конкретизація названих прав починається затвердженням права на працю (ст. 6); права кожного на справедливі й сприятливі умови праці (ст. 7); право на соціальне забезпечення, зокрема соціальне страхування (ст. 9); право кожного на достатній для нього та його сім'ї життєвий рівень (ст. 11); право кожної людини на освіту (ст. 13); право на участь у культурному житті, користування результатами наукового прогресу (ст. 15).

Згідно зі ст. 2 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. держави, які приєдналися до нього, беруть на себе зобов'язання як в індивідуальному порядку, так і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема в економічній та технічній сферах, максимально використовувати наявні ресурси для забезпечення поступової реалізації зазначених прав усіма належними способами, зокрема, ухваленням законодавчих актів.

Міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. надав можливості для структурування прав людини в три групи: 1) право на працю в справедливих і сприятливих умовах; (ст.ст. 6–8) 2) право на соціальний захист, достатній життєвий рівень і на найвищий можливий рівень фізичного та психічного здоров'я; (ст.ст. 9–12) 3) право на освіту й користування досягненнями культури та результатами наукового прогресу. (ст.ст. 13–15).

Проте Пакт відрізняється від інших схожих за природою й сутністю міжнародних документів тим, що окрім проголошення та визначення того чи іншого права, яке належить до системи соціальних прав, у ньому наводиться також перелік (хоча й не вичерпний) тих заходів, які повинні бути застосовані державами-учасницями для реалізації названих прав, а саме: розроблення програм професійно-технічного навчання, шляхи й методи досягнення продуктивної зайнятості в умовах, що гарантують основні політичні й економічні свободи людини.

Держави-учасниці беруть на себе зобов'язання, що права, проголошені в цьому Пакті, будуть гарантовано реалізовані без будь-якої дискримінації щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи інших обставин. Попри названі положення Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., деякі держави-учасниці впродовж тривалого часу заперечували юридичну обов'язковість його норм щодо економічних, соціальних і культурних прав, мотивуючи це тим, що вони мають лише рекомендаційний характер. І лише щойно позиція більшості держав із цього питання змінилася. Вони стали визнавати юридичну обов'язковість положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.

У 1986 р. експертна комісія зробила такі висновки: - усі права й свободи людини є неподільними, взаємопов'язаними та є невід'ємною частиною міжнародного права; - Пакт покладає певні юридичні зобов'язання на його учасників. Учасники повинні обов'язково вжити всіх заходів, зокрема законодавчого й адміністративного характеру, для здійснення прав, закріплених у цьому міжнародному договорі. Крім того, передбачено право кожного на судовий захист соціально-економічних прав; - держави, які приєдналися до Пакту,

незалежно від стану свого економічного розвитку, зобов'язані забезпечити соціально-економічні й культурні права для всіх осіб хоча б у мінімальному обсязі. Такий підхід до юридичної обов'язковості виконання Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. знайшов відображення в Підсумковому документі Всесвітньої конференції ООН з прав людини, яка відбулась у 1993 р. у м. Відень (Австрія).

На обов'язковому характері соціально-економічних прав наголошується в багатьох інших міжнародних документах, ухвалених у рамках ООН. У них насамперед зазначається, що Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. є основою для дій на міжнародному й регіональному рівнях, а також для впровадження його норм у життя. А єдиним його недоліком є те, що не всі держави-учасниці через свій низький економічний розвиток, брак необхідних ресурсів здатні реалізувати його положення. Тому у таких державах положення Пакту можуть запроваджуватись поступово. Проте окремі права, проголошені Пактом, наприклад, право засновувати професійні спілки й вступати до них (ст. 8), не залежать від рівня економічного розвитку держави й повинні бути надані негайно.

Отже, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. не просто містить побажання або рекомендації декларативного характеру, але й покладає конкретні зобов'язання на держави-учасниць.

Україна, попри отримання в спадок від СРСР планову економіку й суттєве обмеження економічних прав громадян, під час підготовки й ухвалення нової Конституції України в 1996 р. змогла імплементувати до її тексту значну частину положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. Так, ст. 43 Конституції України фактично відтворює положенням ст. 6 Пакту, а ст. 46 Конституції України за змістом дуже схожа на ст. 9 Пакту тощо.

3. Контрольний механізм Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Через неоднозначне, а інколи навіть негативне ставлення багатьох держав до соціально-економічних прав, під час розробки Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. не було передбачено створення окремої розгалуженої системи міжнародного механізму контролю за їх дотриманням за аналогією з Комітетом ООН з прав людини, створеним із метою постійного моніторингу стану дотримання державами-учасницями положень Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. Відповідно до ст. 16 держави-учасниці Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. зобов'язуються подавати на розгляд Економічної і Соціальної Ради ООН лише доповіді про вжиті ними заходи та про прогрес щодо дотримання прав, визнаних у цьому Пакті. Але в зазначеному міжнародному договорі не було

передбачено створення спеціального органу для обговорення таких доповідей держав-учасниць. Лише в 1976 р. було запроваджено спеціальну Робочу групу, а в 1985 р. без внесення поправок до Пакту було ухвалено рішення замінити Робочу групу на Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав, який і дотепер розглядає відповідні доповіді держав-учасниць.

До складу Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав входять 18 експертів, які є визнаними компетентними фахівцями в галузі прав людини. Обираючи членів Комітету, належним чином враховуються справедливий географічний розподіл і представництво різних форм соціальних і правових систем. Усі місця в Комітеті (15 місць) розподілено порівну між регіональними групами, тоді як решта (3) – пропорційно збільшенню загальної кількості учасників від кожної регіональної групи. Експерти обираються на сесіях Економічної і Соціальної Ради ООН прямим таємним голосуванням терміном на чотири роки з-поміж висунутих державами-учасницями Пакту кандидатів. Вибори проходять раз на два роки. Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав проводить дві тритижневі сесії на рік у Відділенні ООН в м. Женева (Швейцарія).

Крім того, двічі на рік за тиждень до основної сесії збирається передсесійна робоча група, яка вивчає доповіді держав-учасниць і формує списки додаткових питань. Фото. Засідання Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав Посадові особи Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав (Голова, троє його заступників й доповідач) обираються строком на два роки з можливістю переобрання. Комітет подає доповіді про свою діяльність в Економічну й Соціальну Раду ООН.

Організаційно-технічне забезпечення діяльності Комітету здійснює Генеральний секретар ООН. Мандат Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав визначено Ч. 4 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. та резолюціями Економічної і Соціальної Ради ООН. Основне його завдання – розгляд періодичних доповідей держав-учасниць про вжиті ними заходи для досягнення дотримання прав, визнаних у Пакті, які вони зобов'язані презентувати кожні чотири роки. Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав не здійснює розгляд індивідуальних скарг або повідомлень. Також він не має повноважень проводити розслідування або приймати повідомлення від держав-учасниць про порушення іншими державами-учасницями їх зобов'язань за Пактом.

У своїй діяльності Комітет спирається на безліч інформаційних джерел, зокрема доповіді, які презентуються державами-учасницями, і зведення, що надходять зі спеціалізованих установ ООН – Міжнародної організації праці (МОП), Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури Права

людини у міжнародному праві 89 (ЮНЕСКО), Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО), а також з Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Центра Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (ООН Хабітат) тощо. Комітету також представляють інформацію неурядові й громадські організації, які діють на території держав, що ратифікували Пакт, міжнародні правозахисні організації, а також інші договірні органи Організації Об'єднаних Націй. При цьому, Комітет може користуватися загальнодоступними літературними джерелами.

Факультативний протокол до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 2008 р., передбачив компетенцію Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав щодо отримання й розгляду повідомлень про порушення прав, закріплених у зазначеному Пакті. Протокол встановлює безпосередні критерії прийнятності таких повідомлень; заходи, які повинна вживати держава-учасниця у разі повідомлення про порушення нею будь-якого з прав, передбачених Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.; визначає механізм співробітництва держави-учасниці з Комітетом.

Текст документа містить положення стосовно спільного врегулювання проблемних питань, заходи, що вживатимуться державою-учасницею за результатами процедури розгляду повідомлення Комітетом, а також механізм міжнародної допомоги та співробітництва. Повідомлення можуть надаватися фізичними особами або групами осіб від їх імені, які знаходяться під юрисдикцією держави-учасниці та, які стверджують, що вони є жертвами порушення цією державою-учасницею будь-якого з прав, передбачених Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. Проте Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав не розглядає повідомлення до тих пір, поки не переконається в тому, що всі доступні внутрішні засоби правового захисту було належним чином вичерпано. Хоча це правило не застосовується в тих випадках, якщо вживання таких засобів невинновато затягується або навряд чи далі принесе реальний результат.

Проаналізовано випадки, коли Комітет може визнати повідомлення неприйнятним, а саме: - якщо його не представлено протягом одного року після використання внутрішніх засобів правового захисту (за винятком випадків, коли жертва може продемонструвати неможливість спрямувати повідомлення протягом цього строку); - якщо факти, які є предметом повідомлення, мали місце до того, як цей Протокол набув чинності для відповідної держави-учасниці, тобто вони несумісні з положеннями Пакту; - якщо це зловживання правом на представлення повідомлення або інші випадки, передбачені ст. 3 Протоколу.

Відповідно до процедури Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав у конфіденційному порядку доводить будь-яке повідомлення, надане згідно з цим Протоколом, до відома відповідної держави-учасниці (за винятком, коли Комітет вважає повідомлення неприйнятним без згадування відповідної держави-учасниці). Зі свого боку держава-учасниця після отримання повідомлення повинна надати Комітету свої письмові пояснення або заяви, які коментують це питання. У разі неможливості спільного врегулювання питання за допомогою засобів Комітету, він продовжує процедуру розгляду повідомлення. Після вивчення повідомлення Комітет надає відповідним сторонам свої міркування стосовно повідомлення разом зі своїми рекомендаціями.

Держава-учасниця належним чином розглядає зазначені матеріали й надає Комітету письмовий звіт, зокрема про всі вжиті заходи з урахуванням рекомендацій Комітету. Якщо Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав отримує правдиву інформацію, яка свідчить про серйозні та систематичні порушення державою-учасницею прав, закріплених у Міжнародному пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Комітет пропонує цій державі-учасниці співпрацювати у вивченні інформації та надати зауваження щодо відповідної інформації. Комітет може призначити одного або декількох своїх членів для проведення розслідування й термінової презентації доповіді Комітетові. Після цього Комітет надсилає результати свого розслідування відповідній державі учасниці разом із зауваженнями та рекомендаціями, на які відповідна держава учасниця надає свої відповіді.

Факультативний протокол до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 2008 р. зобов'язує державу-учасницю забезпечити широке інформування про існування цього Пакту й Протоколу до нього, а також сприяти отриманню доступу до інформації щодо рекомендацій Комітету, зокрема з питань, що стосуються цієї держави-учасниці. Ухвалення Факультативного протоколу до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права дозволяє накопичувати міжнародний досвід реалізації економічних, соціальних і культурних прав, активізувати співробітництво між державами-учасницями цього міжнародного договору як на двосторонньому рівні, так і безпосередньо з Комітетом з економічних, соціальних і культурних прав.

Приєднання України до Факультативного протоколу стане доказом незмінності обраного стратегічного курсу нашої держави на реалізацію та гарантування прав і свобод людини в Україні, зокрема економічних, соціальних і культурних, сприятиме зміцненню іміджу України як правової й демократичної держави й утвердженню загальнолюдських цінностей та розуміння змісту основних прав і свобод людини.